

FiComin lausunto julkisuuslain ajantasaistamisesta

Oikeusministeriö on pyytänyt FiComilta lausuntoa työryhmän mietinnöstä julkisuuslain ajantasaistamisesta. FiCom kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Kriittinen infrastruktuuri sisällytettävä salassa pidettävien tietojen määritelmään

Ehdotettavan uuden julkisuuslain 26 §:n mukaan viranomaisen asiakirjassa oleva tieto on pidettävä salassa, jos se julkisuuslaissa tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi tai jos tuomioistuin lain nojalla on määrännyt oikeudenkäyntiasiakirjan tai siinä olevan tiedon salassa pidettäväksi taikka jos tiedosta on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Salassa pidettävää tietoa ei saa näyttää tai antaa sivulliselle. Edelleen ehdotettavan lain 27 §:n mukaan viranomaisen henkilöstöön kuuluva samoin kuin luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa viranomaisen asiakirjassa olevaa salassa pidettävää tietoa tai tietoa, joka viranomaisen asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta on säädetty lailla vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt.

Ehdotettavan lain 28 §:n 1 momentissa on lueteltu salassa pidettävät tiedot, joita ovat muun muassa kohdassa 7 mainitut henkilöiden, rakennusten, laitosten, rakennelmien sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä koskevat ja niiden toteuttamiseen vaikuttavat tiedot sekä kohdassa 20 mainitut tiedot, jotka koskevat yksityistä liikesalaisuutta, samoin kuin sellaiset tiedot muusta vastaavasta yksityisen elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa, ja kysymys ei ole kuluttajien terveyden tai ympäristön terveellisyyden suojaamiseksi tai toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista tai elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia ja niiden hoitamista koskevista tiedoista. Nykyisessä voimassa olevassa laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta salassa pidettävistä viranomaisten asiakirjoista on säännelty lain 24 §:n 1 momentissa ja mainitut ehdotettavan lain 28 §:n 1 momentit kohdat 7 ja 20 vastaavat voimassa olevan lain 24 §:n 1 momentin 7 kohtaa (HE 30/1998 vp, s. 91, HaVM 31/1998 vp, s. 15) ja 20 kohtaa (HE 30/1998 vp, s. 95–96, HaVM 31/1998 vp, s. 17; HE 49/2018 vp, s. 123).

Työryhmän mietinnössä todetaan, että työryhmän asettamispäätöksen mukaan sen toimeksiannon ulkopuolelle jää salassapitosäännösten ja niihin liittyvien vahinkoedellytyslausekkeiden systemaattinen sisällöllinen tarkastelu, joten näiden mahdollinen uudistaminen jää toteutettavaksi myöhemmin. Näin ollen lausuttavana olevassa mietinnössä ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia voimassa olevan lain 24 §:n 1 momentin salassapitoperusteisiin.

Pääministeri Petteri Orpon [hallitusohjelman](#) mukaan hallitus määrittelee ja tunnistaa yhteiskunnan kannalta kriittiset tietovarannot, -palvelut ja -järjestelmät ja varmistaa näiden toimintavarmuuden sekä turvallisuuden (s. 114). Lisäksi hallitusohjelman mukaan kriittisen infrastruktuurin tietojen avoin jakaminen arvioidaan uudelleen huomioiden kansallinen turvallisuus (s. 167), edistäen myös EU:n ja Naton välistä resilienssi- ja

varautumisyhteistyötä erityisesti kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi (s. 173). Hallitusohjelman mukaan kyberturvallisuutta vahvistetaan tiiviissä yhteistyössä yritysten, elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin kanssa huomioiden se, että iso osa kriittisestä infrastruktuurista on yksityisessä omistuksessa (s. 168). Tavoitteeksi on asetettu, että yhteiskunnan toimintakyvyn kannalta kriittisen infrastruktuurin suojaamista parannetaan ja lisäksi arvioidaan turvallisuusselvityksen käyttöalan laajentamista kattamaan erityisesti kriittisen infrastruktuurin ja teknologian parissa työskentely (hallitusohjelman s. 178).

Mietinnön laatinut työryhmä on asetettu 22.1.2021. Työryhmän asettamisen jälkeen Venäjä aloitti 24.2.2022 laittoman hyökkäyssodan Ukrainassa, minkä myötä Suomen turvallisuustilanne on muuttunut ratkaisevasti. Esimerkiksi Suomen ja Viron välisessä tietoliikenneyhteyksiä varmentavassa merikaapelissa havaittiin häiriö 7. ja 8.10.2023 välisenä yönä, ja valtionjohto sekä viranomaiset ovat kertoneet, että kaapelia on vahingoitettu tarkoituksella.

Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne on todennut FiComin verkkosivuille laatimassaan [kirjoituksessa](#), kuinka merikaapelien ja laajemmin merenalaisen infrastruktuurin vahingoittamista käytetään todennäköisesti jatkossakin hybridivaikuttamisen keinona. Merikaapelit ovat otollisia kohteita, koska ne kulkevat väistämättä aluevesiemme ulkopuolella, jolloin viranomaisillamme on rajoittuneet toimivaltuudet.

Työryhmän mietinnössäkkin todetaan, että Suomen turvallisuusympäristöön on kohdistunut viime aikoina perustavanlaatuisia muutoksia, jonka vuoksi erilaisia turvallisuusvaikutuksia koskevaa arviointia on syytä täydentää mietinnöstä saatavan palautteen perusteella (mietinnön s. 67). Mietinnön mukaan työryhmän työssä on nostettu esiin erilaiset salassapitoperusteita koskevat arviointitarpeet liittyen muun muassa kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen. Työryhmän saama palaute salassapitosääntelystä on mietinnön mukaan kuitenkin perustunut lähinnä vain arvioinnin tarpeeseen ja yleisiin huomioihin, eikä konkreettisia ehdotuksia salassapitoperusteiden täydentämiseksi tai muuttamiseksi soveltamisalan laajentamisen vuoksi ole työryhmän työssä esitetty.

FiCom ehdottaa, että kriittinen infrastruktuuri sisällytettäisiin salassa pidettävien tietojen määritelmään. Lainsäädäntötyössä tulee huomioida vallitseva turvallisuustilanne ja työryhmää julkisuuslain ajantasaistamista valmistelemaan asettaessa tietojen avoimuudelle on ollut täysin erilaisia vaatimuksia kuin nykyään. Työryhmässä on mietinnön perusteella keskusteltu kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta, mutta niitä koskevien tietojen määrittäminen salassa pidettäväksi ei voi odottaa mahdollista myöhemmin toteutettavaa uudistusta.

Viestintäverkot ovat kriittistä infrastruktuuria, ja siksi niille on eri säädöksissä ja määräyksissä asetettu lukuisia turvallisuus- ja laatuvaatimuksia. Kriittisten infratietojen keskittäminen samanmuotoisena yhteen pisteeseen, tietojen jatkuva siirtely ja ylläpitotoimet kasvattavat tietoturvariskiä. Teleyritykset luovuttavat tietoja lakisääteisesti ja vapaaehtoisesti viranomaisille, mutta myös viranomaisten on huolehdittava osaltaan yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten tietojen pitämisestä salassa, vaikka ne eivät olisikaan kaikilta osin liikesalaisuuksia. Kriittisen infran tietojen avoin jakaminen on arvioitava uudelleen.

Kriittisen infrastruktuurin lisäksi myös sen turvajärjestelyjä ja niiden toteuttamista koskeva tieto tulee sisällyttää salassa pidettävän tiedon määritelmään, ehdotettavan lain 28 § 1:n 7 kohtaa ja voimassa olevan lain 24 §:n 1 momentin 7 kohtaa mukaillen.

Kriittisen infrastruktuurin sisällyttäminen salassa pidettävien tietojen määritelmään toteuttaisi osaltaan myös hallitusohjelman kirjausta turvallisuusselvitysten turvallisuusselvityksen käyttöalan laajentamisesta kattamaan erityisesti kriittisen infrastruktuurin ja teknologian parissa työskentely. Kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä annetun ns. CER-direktiivin kansallisen täytäntöönpanon myötä myös turvallisuusselvityslakiin ehdotetaan muutosta, joka koskee pääsyä välttämätöntä infrastruktuuria koskeviin tietoihin.